

TIZENHARMADIK JELENTÉS.

AZ

III. 3981.

E. M. K. E.

1896—97. évi

J E L E N T É S E.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

AZ 1897. ÉVI NOV. HÓ 14-ÉN KOLOZSVÁRT TARTANDÓ

XII. RENDES KÖZGYÜLÉS ELÉ TERJESZTENDŐLEG

IRTA ÉS ÖSSZEÁLLITOTTA:

SÁNDOR JÓZSEF,

ORSZ. KÉPVISELŐ, AZ EMKE T. ALELNÖK-FŐTITKÁRA.

KOLOZSVÁRT.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

TIZENHARMADIK JELENTÉS.

AZ

E. M. K. E.

1896—97. évi

JELENTÉSE.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

AZ 1897. ÉVI NOV. HÓ 14-ÉN KOLOZSVÁRT TARTANDÓ

XII. RENDES KÖZGYÜLÉS ELÉ TERJESZTENDŐLEG

IRTA ÉS ÖSSZEÁLLITOTTA:

SÁNDOR JÓZSEF,

ORSZ. KÉPVISELŐ, AZ EMKE T. ALELNÖK-FŐTITKÁRA.

KOLOZSVÁRT.

105738
BCU Cluj / Central University Library Cluj

TARTALOM.

Lat 1

VII.

A) ÖSSZEFOGLALÁS.

Hódolat a királynak. Gyász. I. Érintkezés a testvér-egyesületekkel. II. A központ. III. Az ügyvitel. IV. A fiókválasztmányok. V. A tagok. VI. A vagyon. VII. A működés.

B) RÉSZLETEZÉS.

I. Gyász.

1. *Az igazgató választmány részvétének és kegyeletének kifejezése Bethlen Gábor gróf elnök elhunytja fölött* 3
2. *Az igazgató választmány részvétének és kegyeletének kifejezése Horváth Gyula alelnök elhunytja fölött* 5
3. *Az igazgató választmány részvétének és kegyeletének kifejezése Röck Pál tiszteleti tag elhunytja fölött* 5

II. Akezió a testvér-egyesületekkel.

- A) *A közművelődési kiállítás* 7
- B) *A közművelődési congressus* 8
- C) *Az államsorsjáték ügye* 9

III. Szervezet és ügyvitel.

I. A közgyűléshez.

1. *A múlt évi közgyűlés jegyzőkönyve* 11
2. *Meghívó a folyó évi közgyűlésre* 14
3. *Az eddigi közgyűlések. Hely és időrend szerint az alakulás óta maig. A fontosabb események föltüntetésével* 14

II. Az igazgató-választmány munkássága.

1. *Az igazgató-választmány ülései a jelen közgyűlési évben* 15
2. *A directorium ülései a jelen közgyűlési évben* 16
3. *Bizottságok és szakosztályok* 16
4. *Küldöttségek és részvétiratok, üdvözlések és köszönetek* 17
5. *Az igazgató-választmány üléseit látogatták* 19

III. A főttkári hivatal.

1. *Összehasonlító táblázat a főttkári hivatal ügyforgalmáról* 21
2. *Kimutatás az 1895-96. és 1896-97. közgyűlési évben feladott küldeményekről és levelekről* 23
3. *A főttkári hivatalban vezetett könyvek, segédkönyvek és jegyzékek lajstroma* 24
4. *A főttkári hivatal kezelő tisztii személyzete* 25
5. *A főttkári hivatal személyi kiadásai. (Az egyesület fennállása óta.)* 25

IV. Az egyesület működése

I. Kimutatás az egyesület culturális akciójáról és kiadásairól.

1. *Az előirányzat szerint a tőkekamat és ingatlan utáni jövedelem terhére* 27
2. *Évközben megszavazva az egyes általány-tételek és rendelkezésre álló jövedelem-többlet ke-
retében. (Részletezve.)* 31
3. *A f. évtől megszűnt járadék-segélyek* 36
4. *Segélyekre fölhasználtatott az egyesület létesítése óta* 37

II. Jelentés az algyógyi gróf Kun Kocsárd székely földműves iskoláról.

a) Az igazgató jelentése az 1896. évről	38
b) Az ellenőrző-bizottság jelentése az 1897. évről	42

V. A fiókválasztmányok.

I. Budapest székesfővárosi választmány. — II. Debreczen sz. kir. városi és Hajdúvármegyei választmány. — III. Arad-vármegyei és sz. kir. városi választmány. — IV. Szentés városi és vidéki választmány. — V. Alsó-Fehérvármegyei választmány. — VI. Gyula-Fehérvár sz. kir. városi választmány. VII. Besztercze-Naszódvármegyei választmány. — VIII. Brassóvármegyei választmány. — IX. Csikvármegyei választmány. — X. Fogaraszvármegyei választmány. — XI. — Háromszékvármegyei választmány. — XII. Orbai járási kör. — XIII. Kézdivásárhely városi választmány. — XIV. Hunyadvármegyei választmány. — XV. Vajdahunyad városi választmány. — XVI. Kis-Küküllővármegyei választmány. — XVII. Erzsébetvárosi választmány. — XVIII. Kolozsvármegyei választmány. — XIX. Kolozsvár sz. kir. városi férfi- és nő választmány. — XX. Maros-Tordavármegyei-Marosvásárhely sz. kir. városi választmány. — XXI. Nagy-Küküllővármegyei választmány. — XXII. Széchenyvármegyei választmány. — XXIII. Szilágyvármegyei választmány. — XXIV. Szolnok-Dobokavármegyei választmány. — XXV. Deés városi választmány. — XXVI. Szamosújvár sz. kir. városi választmány. — XXVII. Torda-Aranyosvármegyei választmány. XXVIII. Udvarhelyvármegyei és Székely-Udvarhely városi választmány	46—52
--	-------

VI. Az Emke vagyona.

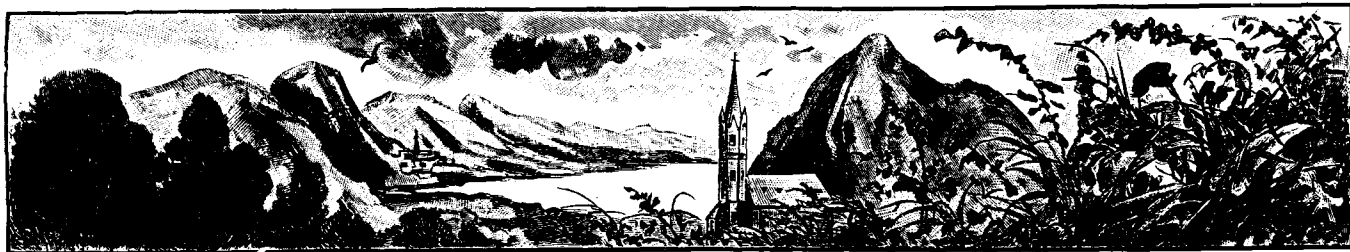
a) Vagyoni állapot 1897. jan. 1-én	53
b) Vagyoni állapot 1897. szeptember 30-án	59
c) Mérleg-számla 1896. decz. 31-én	60—61
d) Veszteség- és nyereségszámla 1896. decz. 31-én	62—63
e) Előirányzat az 1897. évre	64—65
f) Számvizsgálók jelentése	66
g) Utasítás a könyvvezetőség számára	66
h) Új alapítók a legutóbbi évben	67
i) Jelentés a hagyatékok állásáról	67
j) Mozzanatok a vagyon-forgalom köréből	70

A)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ÖSSZEFOGLALÁS.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Tisztelt közgyűlés !

Jelentésünk első sorai is legyenek Ő Felsége Magyarország Apostoli királyának szentelve, a ki az Emke rendezte mult évi közművelődési kiállítást legmagasabb látogatásával megtisztelve, egyszersmind a mult évi közgyűlésünket követőleg és azzal kapcsolatban megtartott közművelődési congressusból kifejezett hódolatot legkegyelmebben köszönettel tudomásul venni és erről — a többi testvér-egyesületekkel is közlendőleg — a kir. belügyminiszter ur utján egyesületünket értesíteni méltóztatott. Az 1887. szept. 23-iki és 1894. szept. 22-iki kolozsvári legmagasabb fogadtatás után a harmadik, illetve negyedik eset már ez, hogy Ő Felsége Apostoli királyunk az egyesületet, mint a nemzeti társadalom bizvást egyik legerősebb letéteményesét így kitünteti és legfőbb fejedelmi kegyeinek jeleivel így elhalmozni méltóztatik. Mi közben mindig hálás kegyelettel gondolunk amaz időkre, midőn Ő Felsége engedélyével és beleegyezésével néhai felejthetetlen Rezső trónörökös Ő Fensége és Fenséges neje először jelentek meg az Emke budapesti bálján, elfogadván ott a célunkat és törekvésünket jelképező egyszerű gyopár-jelvényvirágot.

Kétszeresen fejezhetjük ki azonban Ő Felsége Apostoli királyunk, Ő Felsége a királyné és az egész uralkodóház iránt érzett alattvalói hódolatunkat, hűségünket és rajongó szeretetünket most, midőn Ő Felsége Magyarország tiz dicső történelmi alakjának saját költségén állittatva szobrokat, köztök a régi Erdély két nagy alakja, Ő Felsége fejedelmi elődjei is vannak, mintegy megpecsételve lévén e legmagasabb királyi tényben, a mire mi is törekszünk, hogy Magyarország erdélyirésze az anya-állammal a korona fényében és tekintélyében örökre elválaszthatatlanul egy és egész!

A t. közgyűlés feladata lesz, hogy az igazgató-választmány előterjesztése alapján az Emkének Ő Felsége és az egész királyiház iránt érzett hódolatát, hűségét és szeretetét kifejezze: kulturális munkákról beszámoló jelentésünk emez elején legyen szabad azonban Ő Felsége neve éltetésével kapcsolatban, a költő ajkán félszáz év előtt jóslatszerűen elhangzott ígét ismételni, mondván:

»Ő az, aki ősi nyelvünk
Fényre emelé,
A ki fölcent jobbjá mellé
Trónra ülteté.«

»Hitszabadságunknak ő lett
Uj apostola,
Türelemben példa és jel,
Béke angyala !«

És legyen szabad emez idézetnél a mindenható Istenhez fordulva imánkkal, a tovább-következő sorokkal szólni :

»Add, hogy nyílt magyar beszédünk
Oly csodát tegyen :
Félreértés soha többé
Köztünk ne legyen !«

(*Bajza költeménye.*)

Csak fájdalmas kötelességét teljesítette az egyesület a lefolyt évben is, midőn Zsófia bajor királyi hercegnő, az alençoni hercegnő Ő Fensége, Felséges királynénk nővére, ép oly tragikus, mint megható halála alkalmából részvétirattal fordult Ő Felségeikhez, mely legalázatosabb részvétiratunkat is Ő Fensége szintén legmagasabb köszönetének nyilvánítása mellett tudomásul venni méltóztatott.

*

Most pedig boruljon gyászfátyol az Emke évlapjaira és bucsuzzunk el *Bethlen* Gábor gróf, az Emke első rendes elnöke alakjától, ki a míg élt, vezetett minket.

Az 1885. év aug. hó 31-én Kolozsvárt megtartott szervezkedő közgyűléstől volt ő az egyesület első rendes elnöke és kétséget sem szenved, hogy az ő példás erélye, takarékosága, ellenőrző hűsége és odaadása volt az egyesület fölvirágzásának, a nemzet lelkesedésén és a társadalom áldozatkészségén kívül, egyik oka és főtényezője

Alatta ért el az egyesület közel másfélmillió frtot érő vagyont, fejlődött ki az ügyvitel, lett teljessé a szervezet, jöttek létre az alkotások, melyekre eddig csak központilag kiadtunk 500,000 frtot, míg az ipari, közgazdasági és más közvetett kulturális akciók szintén képviselnek mintegy félmilliót. F. évi jun. hó 25-én Keresden váratlanul beállott elhunytát részvétellel és megilletődéssel fogadta az egész ország. Az igazg.-választmány *Bethlen* Gábor grófot az egyesület halottjának nyilvánította; halála hírére kitűzte a gyászlobogót és az egyesület palotáján 10 napon át lengeni hagyta; gyászjelentést adva ki, a temetésen magát küldöttségileg képviseltette; a ravatalra gyopárból készült gyászkoszorút helyezett és a sirnál *Ugron* Gábor választmányi tag mondott gyászbeszédet. A f. évi jun. 30-ára kitűzött rendkívüli választmányi ülés kizárólag kegyeletes üléssé alakult át, melyben kimondatott: a gyászoló családhoz részvétirat intézése, az egyesület első rendes elnöke életnagyságu olajképenek beszerzése, emlékére tőkésítés útján egy 10,000 frtos alapítvány és gyűjtés útján Kolozsvárt egy megfelelő emlékszobor létesítése.

A nyomban kibocsátott 6000 gyűjtő-ivre beérkezett eddig 1163 frt 81 kr és a szobormű *Köllő* Miklós sikerült mintázatában elkészülés alatt van. A közgyűlésen emlékbeszéd tartására *Kun* Géza gróf alelnök kéretett föl és a tárgysorozat rendjén ez az emlékbeszéd lesz a közgyűlés egyik maradandó mozzanata.

A közgyűlés föladata, hogy a választmány határozatait szomoruan tudomásul vevén és magáévá tevén, egyszersmind kegyeletes gyászának megörökítése iránt külön jegyzőkönyvi határozattal intézkedjék.

Bucsuzzunk el *Horváth* Gyula alelnök munkás alakjától is, a ki az 1888. évi aug. 20-án Brassóban tartott harmadik rendes közgyűléstől volt az Emke buzgó és tevékeny alelnöke, hogy röviddel *Bethlen* Gábor gróf halála után, f. évi aug. hó 19-én régi jó barátja és ifjúkori bajtársa szellemével egyesüljön. Nehéz helyzetekben sokszor volt ő az egyesület éber és szerencsés kezű közvetítője, munkásunk a székes-fővárosban, az Alföld és közélet intézői felé. Az igazgató-választmány *Horváth* Gyula alelnök halála hírére is kitűzte a gyászlobogót és három napig az egyesület palotáján lengeni hagyta. A Budapesten végbement temetésen küldöttségileg képviseltette magát; a ravatalra gyopárból készült gyászkoszorút helyezett és a sirnál *Sándor* József t. alelnök-főtítkár mondott gyászbeszédet. Kimondatott a családhoz részvétirat intézése, *Horváth* Gyula alelnök olajképenek beszerzése és a jövő évi közgyűlésre emlék-beszéd tartásáról gondoskodás. A jelen közgyűlésre az idő rövidségénél fogva ezt már elérni nem lehetett.

És köszöntsük végül még egyszer R ö k k Pált, első tiszteleti tagunkat és az egyesület 20,500 firtos alapítóját, a ki annyira szerette ügyünket és annyiszor jött el közgyűléseinkre, a sikereken örvendezni velünk. Az Emke egyik legkiválóbb barátja volt ő, kinek inult éviszept. hó 8-án, Budapesten tartott közgyűlésünk napján, a közgyűlést két órával megelőzőleg, Sajó-Ládon történt elhunytáról, a temetés után már csak a hírlapokból értesülhetünk. Az elnökség ennek alapján csak sürgönyileg fejezhette ki részvétét, hogy az igazgató-választmány legközelebbi ülése kegyeletét jegyzőkönyvileg is megörökítvén, külön részvétiratban forduljon az elhunyt férfi özvegyéhez, és kimondja a közgyűlésen emlék-beszéd tartását, a melyre a t. alelnök-főtitkár kéretett fel. Az emlék-beszéd az elhunyt alapító és tiszteleti tag saját életírása, valamint az egyesülethez és a t. alelnök-főtitkárhoz intézett levelei alapján elkészülvén és kinyomatva lévén, az a sajtónak, fiókválasztmányoknak és egyeseknek előre szétküldetett. R ö k k Pál olajképét már korábban beszereztük; ez iránt tehát külön intézkedés szüksége nem forog fenn.

Kérjük, hogy a t. közgyűlés a H o r v á t h Gyula alelnök és R ö k k Pál tiszteleti tag emlékének is jegyzőkönyvi megörökítését határozatilag kimondani és egyszermind a tett intézkedéseket — hozzájárulólag — szomoruan jóváhagyó tudomásul venni méltóztassék.

Az egyesület régi oszlopai hullanak. K u n Kocsárd gróf, B e t h l e n Gábor gróf, F e l m é r i Lajos dr., H o r v á t h Gyula, K o v á c s Sándor, R ö k k Pál, D e r z s i János, K o v á c s Ödön dr. és a többiek után az alapvetők közül maholnap többen lesznek odaát a tulvilágon, mint ide lent az élők és a küzdők sorai között! A könnycsepp, mely a nemzet Geniusza szeméből koporsójokra hull, termékenyítse tette-kész hazaszeretetre az új nemzedék szivét!

Részvétét fejezte ki a választmány gróf B é l d i Ákosné- szül. B e t h l e n Emma grófnő, továbbá K a m m e r m a y e r Károly, a székes-fővárosi választmány első alelnöke és B e n e d e k György ny. cs. és kir. őrnagy, a Gyergyóvidéki kör buzgó diszelnöke és pénztárossa elhunytá fölött is.

*

Ezekután áttérve az élet és működés feltüntetésére, melyet az ez Összefoglaláshoz csatolt Részletezésben — tekintettel az elnök-változás sajnos esetére és így mintegy nyugvóponthoz érve — 6 fő- és 36 alfejezetben kissé terjedelmesebben és a multra is visszatekintőleg terjesztünk elé: kísértünk meg, ugyanazon sorrendet követve, a t e s t v é r e g y e s ü l e t e k e l v a l ó érintkezés, a k ö z p o n t, ü g y v i t e l, f i ó k v á l a s z t m á n y o k, t a g o k, v a g y o n és m ü k ö d é s természetes beosztásának megfelelőleg, a főbb szempontokat itt összevonni; hadd lássuk a fejlődést és merítsünk irányzást a jövőre nézve,

I.

(Érintkezés a testvér-egyesületekkel.)

Az ezredéves ünnep alkalmából három akció volt, melynek vezetését és a többi t e s t v é r e g y e s ü l e t e k k e l egyetértő megoldását az igazgató választmány határozatából az Emke vette a kezébe és a melyek lebonyolításának munkája részben átjött a folyó közgyűlési évre és részben még csak most van folyamatban. Ezek:

- a) Az ezredéves közművelődési kiállítás;
- b) Az ezredéves közművelődési congressus; és
- c) A cultur-sorsjáték ügye.

A kiállítás, melynek sikerében senki sem bizott, mert nem tudták, hogy mit fogunk kiállítani: a »Közművelődés és sajtó« pavillonban összehozta az országban létező mintegy 40 cultur-egyesületet, feltüntetvén azok számát, erejét, történetét, az országban szétesztlásuk mikéntjét és alkotásaikat. A kiállítás — mint már említettük— azon szerencsében részesült, hogy mult évi jun. 16-án legmagasabb látogatásával tisztelte meg Ő Felsége a király is, mely alkalommal Ő Felsége legmagasabb tetszését és meglegedését nyilvánítani méltóztatott. A kiállításért D i s z o k l e v e

I et kapott a rendező Emke, Millenniumi nagy érmet a F. M. K. E., D. K. E., az Országos Magyar Iskola-egyesület és az Emke védnöksége alatt munkáló Erdélyrészi Kárpát-egyesület; Kiállítási érmet kapott 10, Elismerő oklevelet 19 és Közreműködők-érmét 18 egyesület, Emke fiókválasztmány és kiállító. Ezenkívül báró Dániel Ernő kir. kereskedelemügyi miniszter a kiállítás befejeztekor az egyesülethez intézett iratával hazafias köszönetét és elismerését nyilvánítja. Egyesületünknek az egész kiállítás keretében jelentékeny szerep jutott, a mennyiben a t. alelnök-főtitkár, mint csoport-biztos, csoportjury-előadó és a jury-tanács tagja is működött. A rendezést függetlenül és munkaerő tekintetében a kiállítás külső segítsége nélkül eszközöltük.

b) Az ezredéves ünnepi congressus múlt évi szept. hó 8-án a kiállítási Ünnepélyek csarnokában megtartván, az ország minden részéből egybesereglett előkelő közönség és a közelet notabilitásai ezereinek jelenlétében, az ott elhangzott hazafias beszédek után a kiállítási congressusok oly képét mutatá, hogy a székes-fővárosi lapok egyhangu véleménye szerint ahoz a millenniumi congressusok egyike sem volt hasonlítható. A pponyi Albert gróf, Berzeviczy Albert dr., v. b. t. t. és Ugron Gábor ünnepi beszédei, a hármass elnökség, u. m. Bethlen Gábor gróf, Széll Kálmán v. b. t. t. és Károlyi István gróf elnöki megnyitó, válaszoló és bezáró beszédei, Márkus Józsefnek a székes-főváros és Rákosi Jenőnek a sajtó nevében elmondott üdvözletei kitörölhetetlen emléket hagytak minden jelenlevő szívében és a millenniumi év bizvást leghatásosabb és maradandóbb nyilatkozatai közé tartozának. És a congressusból küldött hódoló üdvözletre ismét abban a legmagasabb szerencsében részesültünk, hogy Ő Felsége a hódolatért köszönetét kifejezni és ezt a congressus elnöksége útján legkegyelmesebben a résztvevő egyesületek tudomására juttatni méltóztatott. A congressuson képviselve volt a kir. kormány is Wlassics Gyula dr., kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter által.

c) A cultur-sorsjáték, t. i. egy nagyszabású államsorsjáték kieszközlésének és lebonyolításának ügye a testvér-egyesületek fenti két akciójának következménye és folyománya. A kiállítás és congressus rendezésére alakult végrehajtó-bizottság ugyanis a congressust kizárólag ünnepi jelleggel rendezvén, ugyanakkor a testvér-egyesületek előterjesztésére kimondatott, hogy eme közös akció intézésére az ezredéves ünnep lezajlása után a végrehajtó-bizottság együtt marad, annál is inkább, mert egy több milliós sorsjáték kieszközlésére határozattal birt már majdnem mindenik egyesület, köztök első sorban az Emke is. Egyesületünknek ugyanis már nemcsak Alapszabályaiba volt fölveve egy ily sorsjáték rendezése, nemcsak az alakuló közgyűlés mondta ki azt és adta az igazgató-választmánynak utasításba; de foglalkozott azzal azután is több közgyűlésünk, küldöttségünk és bizottságunk: sőt az Emkének 1890. nov. 2-án a képviselőházhoz és a kir. pénzügyminiszterhez intézett kérelmére, a ház 1891. decz. 15-én egy ily sorsjáték megadását ki is mondta és Wekerle Sándor dr., kir. pénzügyminiszter azt akkor meg is ígérte. Az Emke igazgató-választmányának újabb határozata és utasítása alapján Bethlen Gábor gróf folyó évi febr. hó 15-ére hívta egybe Budapestre a végrehajtó-bizottságot, mely alkalommal a kérdés napirenden tartása és az illetékes tényezőknél eljárás végett egy albizottság szerveztetett, melynek tagjai: Bethlen Gábor gróf, Károlyi István gróf, Széll Kálmán, továbbá Ber. Kovács Eduárd kir. tanácsos, a Szatmármegyei Széchenyi-társulat igazgató-elnöke, Craus István orsz. képviselő, a Fmke ügyvivő alelnöke, Hegedüs Sándor orsz. képviselő és Sándor József t. alelnök-főtitkár, mint bizottsági előadó. Az albizottság Bethlen Gábor gróf halála következtében egyelőre nem jött össze. A kir. kormány, a jelekből ítélve, az eszmétől nem idegenkedik. A Részletezésben a 9. 10. oldalon behatólag közöljük a sorsjáték-ügy történetét az egyesület fennállása óta maig.

A kiállítás és congressus összes költségei, a nagy takarékoság mellett, melyet az Emke tanusított, 4489 frt 84 krba kerültek. Ebből 2000 frtot a kir. kereskedelemügyi miniszter folyósított, 409 frt 2 kr a székes-főváros adománya, 690 frt 53 kr egyéb bevétel. Az Emke közvetlen készpénz-kiadása 1890 frt 29 kr. Helyiséget, állványokat és felügyeletet a kiállításra a kir. kereskedelemügyi miniszter ingyen adott.

A három akezió előkészítésére, illetve ismertetésére a t. alelnök-főtítkárról, a választmány megbízás alapján, a következő dolgozatok, illetve kiadványok jelentek meg:

1. Javaslat, illetve előterjesztés a magyar közművelődési egyesületek 1894. febr. 8-án Budapesten tartandó értekezlete elébe, az ezredéves kiállítás és ünnep ügyében. (20 oldal.)
2. A magyar közművelődési egyesületek az ezredéves ünnepen. Javaslat, illetve előterjesztés a végrehajtó bizottság 1895 nov. 21-én tartandó ülése számára. (28 oldal.)
3. Az ezredéves kiállítás II. közművelődési csoport katalógusa. (26 oldal.)
4. A magyar közművelődési egyesületek. Rövid visszatekintés azok alakulására és jelen állapotuk föltüntetésével. (40 oldal.)
5. A magyar közművelődési egyesületek 1896. szept. 8-án Budapesten megtartott Ezredéves congressusának Naplója. Kapcsolatban az Ezredéves közművelődési kiállítás története föltüntetésével. (70 oldal.)

A testvér-egyesületek részéről időközben Gerlóczy Károly, az Országos Magyar Iskola-egyesület elnöke és Lőrinczy György, a F. M. K. E. titkára foglalkoztak irodalmilag a sorsjáték kérdésével is.

II.

(A központ.)

A múltévi közgyűlés jegyzőkönyve a kiküldött bizottsági tagok u. m. P o t s a József v. b. t. t., főispán, S i m o n f f y Imre kir. tanácsos, Debreczen sz. kir. város polgármestere és K a p á c s y Dezső által hitelesítve és e jelentés Részletezésében közzétéve van. A jelen évi közgyűlés már csak az elnökválasztás fontos kérdésénél fogva is az igazgató-választmány által az egyesület székhelyére, Kolozsvárra tétetett, a hol az 1886. aug. 29-én tartott első rendes közgyűlés óta közgyűlésünk nem volt. Tekintettel, hogy 10 közgyűlés volt egymásután a vidéken, a választmány ezen határozata annál is inkább indokoltnak látszik, mert ezzel a kolozsvári tagoknak régi kívánsága is teljesül. Minthogy pedig Gyula-Fehérvár sz. kir. város közönsége közgyűlés tartására az Emkét már a tavaly meghívta, fennmarad a nemes város ezen joga a jövő évre, más meghívásokkal szemben is, a miről N o v á k Ferencz kir. tanácsos, polgármester már értesített is. A Részletezésben a 14. 15. oldalon közöljük az eddigi összes közgyűlések kimutatását, hely és időrend szerint maig, a fontosabb események feltüntetésével.

Az igazgató-választmány a múlt közgyűlés óta — 1896. okt.-tól 1897. okt.-ig — tartott 10 rendes és 1 rendkívüli, összesen 11 ülést, tavaly 9-et. Ez ülésekben hozott 200 fő- és 106 alszám alatt 306 jzkvi határozatot, tavaly 146-ot. A gyűléseken résztvett 126 alapító és választott választmányi tag, — tavaly 50, — összesen az idén 351 látogatással. Ebből 52 egyszeri, 21 kétszeri, 18 háromszori, 13 négyszeri, 8 ötszöri, 4 hatszori, 4 hétszeri, 3 kilencszori, 1 tizszeri és 2 tizenegyszeri látogatás. A választmány ülésein B e t h l e n Gábor gróf elnökölt 7-szer, B é l d i Ákos gróf 3-szor és K o r n i s Viktor gróf 1-szer, mint korelnök; előadott 10-szer S á n d o r József, 1-szer M e r z a Lajos. Jegyzett: B a l o g h Károly 2-szer, C s e r n á t o n i Gyula dr. 2-szer, F e k e t e N a g y Béla 6-szor, G á s p á r János 1-szer. A választmányi ülések az idén is, mint kezdet óta, Kolozsvárt a városházán tartattak és folytak le teljes nyilvánosság előtt. Zárt ülés tartására 1-szer volt szükség; első ízben az egyesület megalakítása óta.

Az ügyek előkészítése, végrehajtása és részben önálló ellátása végett tartott a d i r e c t o r i u m 17 ülést, tavaly 11-et; hozott 401 jzkvi határozatot; tavaly 218-at. A directorium ülésein elnökölt B e t h l e n Gábor gróf 8-szor, B é l d i Ákos gróf 3-szor, B i r ó Béla 5-ször, mint korelnök, S á n d o r József 1-szer. Előadott S á n d o r József 15-ször, M e r z a Lajos 2-szer. Jegyzett: B a l o g h Károly 4-szer, C s e r n á t o n i Gyula dr. 3-szor, E ö r y Ernő 1-szer, F e k e t e N a g y Béla 8-szor, M e r z a Lajos 1-szer.

A bizottságok és szakosztályok közül tartott az irodalmi szakosztály 1, a segélyező-bizottság 4, a közgyűlési H á z s z a b á l y o k a t készítő bizottság 2, a S z e r v e z e t i s z a b á l y j a v a s l a t o k a t készítő 11-es bizottság 5, és a közgyűlést rendező bizottság 2 fő- és számos albizottsági ülést; az állam-sorsjáték ügy megoldására alakult bizottság összejött 1-szer, az al-

gyógyi székely földműves iskola ellenőrző-bizottsága a helyszínére kiszállott 3-szor; a közgyűlési és választmányi számvizsgáló bizottság munkálódott 2-szer.

Rendesen több tagu küldöttséggel képviseltette magát az egyesület különböző hazafias- és közalkalmakkor 9 ízben; ezenkívül a Kolozsvárt előforduló minden jelentősebb közünnepeken. A küldöttség tagjai saját költségekre utaztak, úgy, hogy e tekintetben vagy bárminemű hivatalos kiszállásról a f. évben az egyesületnek kiadása nincs. Részvétet fejezett ki a választmány 7 ízben; üdvözlétet sürgönyileg, átiratilag és személyesen 5 esetben. Köszönetet szavazott a választmány 13 esetben. Ezek közt Apponyi Albert grófnak, Berzeviczy Albert dr.-nak, és Ugron Gábornak a congressuson mondott beszédekért; Darányi Ignác dr., kir. földművelésügyi miniszternek, az algyógyi földműves-iskola fejlesztéseért és hogy a bukovinai csángóknak az egyesület kérésére 10,300 drb csemetefát engedélyezni sziveskedett. Dániel Ernő báró, kir. kereskedelmügyi miniszternek az ezredéves kiállításra adott 2000 frtéért és egyéb támogatásaiért; Bethlen Gábor grófnak, Sándor Józsefnek és Merza Lajosnak a congressusért; Wlassics Gyula dr., kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek a népkönyvtárakra adott 1000 frt évi segélyért és hogy a kisebb és magyar-nagy-zombori Emke-iskolákhoz egy-egy áll. tanítót (második tanerőt) engedélyezett; Perczel Dezső kir. belügyminiszternek a gróf Karácsonyi-féle Rezső trónörökös alapítványból önként adott 500 frtéért. Viszont az egyesülettel szemben köszönetüket fejezték ki Dániel Ernő báró, kir. kereskedelemügyi miniszter a kiállítás és a congressus rendezéseért, Wlassics Gyula dr., cultuszminiszter az áll. Paedagogium tantermuzeumának adott teljes minta-népkönyvtárért.

A küldöttségek sorából kiemelendő, hogy az 1896. szept. 20-án Kolozsvárt tartott Mátyás-szobor leleplezési ünnep alkalmával megjelent a választmány is a báró Jósika Sámuel, király Ő Felsege személye körüli miniszternél, mint a kormány képviselőjénél tisztelegő testületek sorában. A miniszter az egyesületet, melynek éveken át alelnöke volt, úgy a maga, mint a kir. kormány hathatós jóakarataról és lehető buzgó támogatásáról biztosította.

A kiküldött bizottságok közül különösen fontos volt kettő, u. m. a közgyűlési Házsabályok, valamint a Szervezeti szabály-javaslatok elkészítésére alakított bizottság. A közgyűlések ugyanis már többször kimondván a Szervezeti-szabályok, Ügyrend elkészítésének szükségét, ezt a f. évi jan. hó 12-iki választmányi ülés azzal vélte legezészerűbben megkezdeni, ha a szervezést mindenekelőtt az egyesület első és egyetemes organumán, a közgyűlésen indítja meg, kidolgozván annak Házsabályait, minthogy az Alapszabályok erre nézve csak igen szűkös mértékben nyujtanak intézkedést. A márcz. 12-iki választmányi ülés azonban úgy határozott, hogy együttesen és egyszerre vétesék munkálatba az Alapszabályok netán szükséges revisiója, az Ügyrend, Fegyelmi-szabályzat és Szolgálati pragmatica, mely célból Szász Domokos ev. ref. püspök, alapító-választmányi tag elnökle alatt egy 11 tagu küldöttség küldetett ki. Megjegyzendő, hogy a fiókválasztmányok ügyrendje, valamint az egyes gondnokságok, népkönyvtárak és daloskörök szabályai már kidolgozva vannak. A bizottság munkálatát f. évi jun. 3-án befejezván, illetve az igazgató-választmány rendelkezésére bocsátván, az sokszorosítottva hozzászólás és véleményadás végett megküldetett a fiókválasztmányoknak és az igazgató-választmány tagjainak. Bethlen Gábor gróf elnök váratlan halála következtében azonban, valamint a beérkezett nagyszámu véleményezés alapján, a Szabály-javaslatok tárgyalása — a 11-es bizottságnak mondott köszönet mellett — az elnökválasztás utánra halasztatott.

III.

(Az ügyvitel.)

Az ügyvitel minden ágát a központban a főtitkári hivatal látja el. Személyzete áll Sándor József t. alelnök-főtitkárból és Merza Lajos főpénztárosból, mint Alap-

szabályszerű főtisztviselőkből, továbbá a kezelő-tiszti személyzetből, melynek száma jelenleg a következő:

1. Könyvvezető,	fizetése évi	1000	frt	és	250	frt	laktér.
2. Levéltáros	»	»	480	»	»	100	»
3. Pénztári levelező	»	»	500	»	»	100	»
4. Irnok	»	»	360	»			

Együtt fizetés 2340 frt és 450 frt laktér.

Az Alapszabályszerű főtisztviselők közül egyedül a t. alelnök-főtítkárral élvez és élvezett eddig — elébb 8 éven át tiszteletdíjat — és 5 év óta rendes járandóságot, és pedig utóbb évi 2000 frtot és 400 frt laktért. A főpénztáros 10-ik éve már ingyen kezeli az egyesület vagyonát és távollétében helyettesíti a főtítkárt, mint irodafőnököt. Viszont a t. alelnök-főtítkárral már 8-ik éve ingyen tölti be a közgyűlésileg »mellé és segítségére« megszavazott kezelő titkári állást. Negyedik éve, hogy az intézetnek iroda-tisztje sincs. A költségvetés személyi kiadásai 5 év óta emelkedést nem, de dacára a vagyon és ügymenet teendői szaporodásának, részben apadást mutatnak.

Az egyesületi szolga fizetése 300 frt és 35 frt ruha illetmény.

A tagdíjbehajtások rendkívüli eseteire az iroda ideiglenes munkaerőket fogad föl.

Az egyesület tisztviselőinek és hivatalos kiküldötteinek utazásaikkor csak egyszerű pénzbeli kiadásaiak felszámítására van joguk, a mit a választmány utalványoz és az elnök ellenőriz. Ily kiutalás a f. évben nem történt, a mennyiben minden utazás ingyenes volt. Különben az egyesület fennállása óta ez az összeg egészen minimális.

A főtítkári hivatalban összesen 29 fő- és segédkönyv, valamint jegyzék vezetetik. Az ügyvitelre nézve már a múlt év közepétől több ujtás és egyszerűsítés történt, miket a legújabb állami és más minták tanulmányozása, továbbá az ügyvezetés minél olcsóbbá, gyorsabbá és pontosabbá tétele indokolt. Különben is az Emkénél kezdettől az volt az elv, hogy utánozható példa nélkül alakulva, úgy fejlődjék ki, a mint a szükség és tapasztalat kívánja, sablon nélkül, az élet utmutatásainak engedelmessé, nem pedig kívülről reakényszerített és természetéhez éppen nem alkalmazható szabályok szerint.

Igy rendeztetett korábban is a pénztári ügy és a tagdíjak kezelése, mely mintául szolgálhat ma bármely egyesületre nézve. Ez alapon az intézmény fejlődésével már a jelen közgyűlési év kezdetén a kulturális ügyek vezetése elválasztott a pénztáritól; viszont a kulturális ágban a kiadványozásra nézve behozatott a nyomtatott előadói-ívek és a pénztári ágban a kereskedelmi másoló-könyvek rendszere. Az iktatásban a f. évi jan. hó-tól az eddigi egyes kezelési rendszer helyett a csomós kezelési rendszer követtetik. A kiadványozásra, minthogy az irodában a tagdíjak ügyein kívül az összes többi ügyekre nézve egyedüli fogalmazó évek óta a t. alelnök-főtítkárral, az előadói-ívek, illetve a jegyzőkönyvek alapján behozatott a jegyzőkönyvi kivonatok által kiadványozás, mihez az elnökségautogrammos sokszorosított kísérőirata csatoltatik.

Ezen ujtásoknak megfelelőleg iktatóra vétetett a múlt közgyűlési évben 2850 az idén 2202 drb; ellenben kiadatott a múlt évben 1336, az idén 1426 drb, tehát 90-nel több mint a tavaly.

Az ügyellátás növekedtével kezeltetett az irodában a múlt közgyűlési évben 22,253 levél és küldemény, az idén 23,231, tehát 978-czal több, mint a tavaly. Az idej küldemények keretében összesen 42,263 példány irat, nyomtatvány stb. szerepel.

Nagy munka volt a f. közgyűlési évben — a rendes ügyellátás keretén kívül — az ezredéves kiállítás tárgyainak szétszedése és szétküldetése; a congressus Naplójának elkészítése és expedálása; a Szabály-javaslatok ügyében való adminisztratív intézkedés; a — sajnos — gyakori gyász-esetben való eljárás; számos új segély megszavazása és a régi intézményekkel növekvő munka-szaporodás; a tagoknak fizetésre kétszer, valamint az új ciklusra felszólítása; új perselyek készíttetése és elhelyezése; egy nagy Emke-

bál rendezése; a Bethlen Gábor gróf szobrára való gyűjtés; és általán az iroda új alapokra fektetése, miről fentebb emlékezünk. A kiállítás és congressus miatt az iroda egy része a t. alelnök-főtitkárral két ízben hetekig volt Budapesten. A főtitkári hivatal munkája egyik legnehezebb része a tagsági díjak országos beszédese. Adataira nézve utalunk alább *A tagok* fejezetére, megjegyezvén, hogy ezen a czimen az idén is a következő irodai nyomtatványokra volt szükség, u. m.: tagdíjfizetésre felszólítás 6500 drb, cyklus-ujtására kérés 5500 drb, tagokkal érintkező másnemű nyomtatványok 4000 drb, évi jelentés rövid kivonata a tagokhoz 5000 drb, köszönetek és nyugta-kísérő levél sokszorosítva 1200 drb, mely tételek mind az iktatásban és kiadásban nem szerepelnek, mert egyszerűen csak a pénztári könyvelés során fordulnak elő. — Az ügyvitel és a kezelés adataival kapcsolatban időszerűnek véljük felemlíteni, hogy az egyesület összes személyi kiadása, az egyesület megalakulása óta, az irnokokat és dijnokokat, valamint a rendkívüli alkalmazottakat és az összes lakbéreket is belevéve, a f. év elejéig 47,142 forint 53 krba került. Ezzel az összeggel alapította és teremtette meg a társadalom közel másfél évtized munkája alatt az Emkét, hozta létre a központi és vidéki szervezetet, gyűjtötte a vagyont, végezte az adminisztrációt, létesítette és vezette az alkotásokat. Üzérkedő részvénytársasági szempontból is alig számbavehető alapítási összeg ez, annál kevésbé, midőn culturális, tehát ideális célról van szó, hol a munka díjazást kíván, akár van anyagi szempontból forgalom, akár nincs.

IV.

(*A fiókválasztmányok.*)

Az egyesület szervezetét kiegészítő és azzal egységet képező fiókválasztmányok száma: 1 székesfővárosi, 2 alföldi, 16 erdélyrészi megyei és 1 szomszédos megyei, 7 önálló városi és 34 járási vagy vidéki. Együtt 61. Szaporodás 1. Ez az ország legkeletén, Háromszékvármegye orbai járásában alakult fiókkör, melynek culturális céljaira a t. alelnök-főtitkár, mint a kerület orsz. képviselője, 4720 forint alapítványt tett. A fiókválasztmányok kiváló érdeklődést tanusítottak a Szervezeti szabályjavaslatok megvitatásában, minek eredménye első sorban, hogy azok tárgyalása egyelőre levétetett a napirendről. Különösen hangsúlyozták mindannyian a vidék érdekeinek szem előtt tartását, a miért voltaképen az egyesület alakult, és hogy a reformokkal lehetőleg kiméletesen kell eljárni, mert tulzolt radikálismus magát az intézményt ölheti meg. Előljártak e véleményekkel kiváltképen a Hunyad-, Besztercze-Naszódvármegyei és Kolozsvár városi választmányok, de gonddal és lelkiismeretesen szóltak hozzá a többiek is. Ezenkívül ellátták a folyó ügyeket, beszédtek a vidéki tagdíjakat, a központ megkereséseire válaszoltak, a segélyezésekre nézve javaslatokat adtak be, létesítették és felügyelték a megszavazott intézményeket, kiosztották a segélyeket és saját működésökről külön évi jelentésekben számoltak el. Az ezredéves kiállításban többen buzgó részt vettek tárgyaikkal és a congressusra képviselőket küldtek. A központba szállítottak 5960 forint 29 krt. Fontosabb változások, hogy Kammermayer Károly, a székes-fővárosi választmányának kezdettől buzgó alelnöke, továbbá Benedek György ny. cs. és kir. őrnagy, a Gyergyó-vidéki kör szintén kezdettől buzgó és odaadó pénztárosa, elhunytak; K. Sándor József kir. közjegyző pedig, a hunyad-vármegyei választmány lelkes pénztárosa, a központnak is jeles tagja, a ki szintén kezdettől vezette az ügyeket, egészségi okokra való tekintettel ezen tisztéről leköszönt. Az igazgató-választmány jegyzőkönyvileg fejezte ki részvétét a két gyászeset fölött, a harmadik esetben pedig a tett hazafias szolgálatért jegyzőkönyvi köszönetét nyilvánítá. A rendezések sorából kiemeljük a Debreczen városi és Hajdúvármegyei választmány színelőadását, mely felerészben a debreczeni ref. egyetem, felerészben az Emke javára külön-külön 515 frtot jövedelmezett; továbbá a Kolozsvár városi választmány f. évi márcz. 18-án tartott gyermek-jelmezestélyét, mely özv. báró Bánffy Zoltánné-Teleki Erzsébet grófnő elnöklete alatt 415 forint tiszta jövedelmet hozott. Az utóbbi estélyen, mint az előadás központja jelen volt

Pósa Lajos, az országos hírű, kiváló költő is, a ki a kisdedeknek, tőlök körülrajongva, verseket olvasott fel. Fogadják úgy a rendező, mint közreműködő hölgyek és urak az egyesület leghálásabb köszönetét A fiókválasztmányok neve, azok tisztikara és működésük bővebb feltüntetése a Részletezés 46—52 oldalain olvasható. Ugyanott vannak felsorolva a saját kulturális céljaikra külön hozott áldozataik.

V.

(A tagok.)

A tagok száma: örökös 77, szaporulat 3; alapító 1971, szaporulat 34; rendes tag 9.750, ezek közt új 51, cyklust ujitott 488; pártoló 2,587, ezek közt új 9, cyklust ujitott 154. Együtt az összes tagok száma 14,385. Az új örökös és alapítók 5659 ft 61 krt képviselnek; az új rendes és pártoló tagok 7,129 frtot. Különösen igénybe veszi a központot a tagdíjak beszedése és azok kezelése. Az egyesület tagjai az egész országban szétszórva lakván, azok megkeresése — évente többször is, — továbbá a cyklus lejártára figyelmeztetés, levelezés, nyugták küldése, megköszönés a főtitkári hivatal munkájának javarészt és a kezelési költségek tulnyomórészét foglalják le. A központ szedi be hosszabb ideje már a s z é k e s - f ő v á r o s i, k o l o z s v á r i és k o l o z s v á r m e g y e i fiókok tagdíjait is, továbbá az ország mindazon területeit, ahol fiókválasztmányok szervezve nincsenek, azon kívül, hogy az összes fiókok számára is központilag szoktuk kiállítani a tagsági díjak fizetésére nézve a felszólításokat. Ilyképen az idén is — mint már érintettük — kétszer szólítottuk fel az összes hátrálékos alapító, rendes és pártoló tagokat, tagokként kiállítván — azok részéről leendő kézbesítés végett — a fiókpénztárosok számláit is. Nagy áldás volna az egyesületre nézve, ha a tagok más városokba költözéseikkor vagy lakásváltoztatás esetén, ezt a központba bejelentnék, mert ezzel annyi munkát és költséget kimélnének meg, hogy majdnem második tagdíjnak volna nevezhető.

A főtitkári hivatal a f. közgyűlési évben is 200 új perselyt készített és helyezett el Budapesten, a régieket is központi küldött által, ellenőrzés mellett, kiürített és újra lepecsételt. A f. év elején is az ország összes pénztárait, részvénytársaságait és nagyobb vállalatait az évi mérleg alkalmából adományok megszavazására szólítottuk föl.

A hagyatékok állásáról szóló kimutatás a Részletezés 67—70 oldalain foglalja. Ezek szerint a korábban befolyt vagy megítélt nagyobb hagyatékok száma 16, kisebb hagyatékok 49; az idén befolyt vagy megítélt hagyatékok 5, bejelentett 7 új; tárgyalás alatt függőben 7. Összes értékük együtt 436,989 ft 16 kr.

A hagyatékok tárgyalása rendszerint valamelyik, az illető kir. törvényszék területén lakó ügyvéd-tagtárs fölkérése által történik, a kik, a magyar ügyvédi kar tisztességére és becsületére legyen fölemlítve, rendszerint díjtalanul járnak el.

VI.

(A vagyon.)

Az E m k e v a g y o n a 1897. szept. 1-éről a következő:

1. Pénzvagyon bankelhelyezésben	366,354 ft 88 kr.
2. Tőzsdei, magán- és bekebelezési kötvényekben	189,968 ft 76 kr.
3. Kölcsönökben elhelyezve	84,026 ft 04 kr.
4. Algyógyi alapítványi birtok értéke régi becslés szerint	221,557 ft 45 kr.
5. Egyéb ingatlanok: Emke-palota (bérház), iskolák és óvók befektetése, szászvárosi piaczi épület	206,461 ft 98 kr.

Átvitel: 1.068,369 ft 11 kr.

Áthozat: 1. 068,369 frt 11 kr.

6. Kötelezvényileg biztosított várandóságok	82,052 frt 18 kr.
7. Felszerelés	2,444 frt 78 kr.
8. Készpénzkészlet	75 frt 55 kr.
9. Tárgyalás alatt levő hagyatékok főösszege	104,900 frt — kr.

Összesen: 1.257,841 frt 62 kr.

Ehez veendő azonban:

Ad 4. Hogy az algyógyi alapítványi birtokba, mióta a kir. kincstár kezeli, közel 100,000 frt beruházás történt, házi kezelés mellett. Ez az érték a szerződés értelmében az Emkét illeti és a fenti 221,557 frt 45 kr. értékbe nincs beleszámítva.

Ugyanide veendő, mint várandóság, az alapítványi birtokon Hunyadvármegye törvényhatósága által a f. év nov. hóban 180,000 frton befejezett, a Maroson át vezető vas hid, mely 50 év múlva szerződés szerint az egyesületre száll.

Ad 5. Az Emke-palota csak az eredeti építetési és telekvásári összegben szerepel, a mennyit t. i. az egyesület ez ingatlanra szerencsés viszonyok közt és a legszigorubb takarékossgal kiadott. Azóta azonban ezen ingatlan értéke a városrész és a környezet fejlődése következtében legalább 15,000 frttal emelkedett. A palota ugyanis Kolozsvár egyik legszebb közterén, a trencsintéri park mellett, a kir. erdőigazgatóság, pénzügyigazgatóság, ref. theologia, áll. nőtanító-képezde stb. diszes középületei mellett van.

Ugyancsak ide veendő, hogy az aranykúti, kis-sebesi, magyaró-kereki iskolák pár ezer frtot érő telke nincs fölveve és a balászfalvi iskola mindig csak az eredeti vételáron szerepel.

Ad 9. A tárgyalás alatt levő hagyatékok biróilag kezelt jövedelme, egyelőre mint letétben levő, a kimutatásban nem szerepel.

Ezen kívül gondoskodva van, hogy:

1. A Kovács Sándor-féle alap, mely a f. év elején 58,067 frt 54 kr volt, a kamatok $\frac{1}{3}$ -ának évenkénti tőkésítésével 100,000 frtra növelődjék.

2. Az Emke-palota 7% házbérjövödelméből 2%-nak évenkénti tőkésítésével 12 év alatt 25,000 frt házadó-alap hozattassék létre. Ez ma 6.884 frt 47 kr.

3. Kimondatott a f. évben a rendelkezési alap jövedelméből évenként 500 frt tőkésítésével és a kamatos kamatok hozzácsatolásával Bethlen Gábor gróf emlékére egy 10,000 frtos alap teremtése.

Mindez egy további 350,000 frt várandóság, ugy hogy az Emke vagyona már is átlag *másfél millió* frtra becsülhető.

Az új készpénz-vagyon a mult évi közgyűléstől, a kamatjövödelmen kívül, gyűjtés útján, daczára a millenniumi év kiadásának és az árvizes évnek 35,284 frt 60 krral szaporodott. Le kellett írunk azonban 2600 frt névértékű Erdélyi pincze-egyleti részvényt, melyek — korábbi adományban — értékteleneknek bizonyultak. Ehez hozzávéve a f. évi 67,932 frt 4 kr tőkekamat előirányzatot, ez együtt 103,216 frt 64 kr, vagyis az átlagos 100,000 frt, mely bejött az egyesület alapítása óta minden évben.

A vagyonkezelés számbavételére és felügyeletére nézve szám- és pénztár vizsgálat kétszer történt ez esztendőben, u. m. f. 1897. márcz. 4-én Gyárfás Benedek jószágigazgató és Sárkány Lajos dr., ref. colleg. igazgató, közgyűlési számvizsgálók, továbbá a választmány f. évi márcz. 12-iki üléséből kiküldött vizsgáló-biztosok által. Utóbbiak, u. m. Albach Géza kir. tanácsos, polgármester, Dobál Antal ügyvéd és Szabó Sámuel ny. ref. tanár f. évi márcz. hó 16-án szintén kiszállván, mindent a legnagyobb rendben és hiven megőrizve találtak, mit is a számadásokra reávezetett elismervényükkel igazoltak. A pénzek kiutálására nézve megjegyzendő, hogy az egyesületnél minden kiadás a választmány és a directorium határozatára az egyesület fenállása óta elnöki kiutalás alapján történt és történik. A vagyon kellő vaszerkezettel körülvett és villamos összeköttetéssel ellátott pénztári szobában őriztetik.

Az ellenzáros kulcs Szekula Ákos ellenőrnél, az »Adria« erdélyrészi vezérfelügyelőjénél áll, a ki az ellenőri tisztet az idén is buzgón és odaadással töltötte be.

VII.

(A működés.)

Az Emke működése a fiókválasztmányok, egyházi főhatóságok, községek, kir. tanfelügyelők és egyesek előterjesztése és kérése alapján történik. A választmány az ily beadványokra és indítványokra — a szükséghez képest — további véleményt kér be. A feldolgozást a segélyző-bizottság, irodalmi szakosztály és a directorium esz-közi és a választmány a javaslatokhoz képest határoz.

A működés erkölcsi, anyagi és szervező. Erkölcsi, a mennyiben az egyesület a kormánynál, törvényhatóságoknál, egyházi főhatóságoknál, községeknél, más erkölcsi testületeknél és egyeseknél adott konkrét esetekben eljár. Anyagi, a tőkésített vagyon és ingatlan jövedelem erejeig, részben tőkebefektetéssel s más közvetett módokon is. Szervező, a mennyiben a tagok anyagi áldozata közrejárujtával igyekszik valamely adott célt, vagy alkotást létrehozni, annak létrejöttét más forrásoknak is fölkeresésével előmozdítani.

Az irányzat kettős, u. m. közművelődési és közgazdasági; a hozott áldozatok pedig rendes járadék, egyszerismindenkorra szóló segélyek, befektetések vagy jutalmak alakjában történik. A működés irányát megállapított cultur-vonalak szabják meg.

Az anyagi fedezetet illetőleg az Emke a megalapítás óta tőkésíti az összes befolyó alapító és más tagdíjakat, adományokat és előadási jövedelmeket stb., melyeknek, valamint az eként évről évre növekvő vagyonnak kamataival fedezi a kiadásokat, függetlenül az esélyektől, és ott, a hol kell, tőkebefektetéssel is munkába mérven, vagy egyes kedvező költsönök adásával is előmozdítván egyes culturális intézmények javát.

A választmány igyekezett a lefolyt évben is mindenik fenti irányban derekasan eljárni és a mutatózó követelményeknek legjobb erejével megfelelni.

Az erkölcsi működést illetőleg a kormány egyes tárczaminiszttereivel, különösen a vallás- és közoktatásügyi és kir. földművelésügyi miniszterekkel az idén is többször váltottunk átíratot; a különböző, különösen a r. kath. és ref. egyházi főhatóságokkal sűrűn érintkeztünk és a kir. tanfelügyelőket, községeket és egyeseket több ízben kerestük meg culturális célok fölkarolása és előmozdítása érdekében. Eredménye az a jó viszony, a melyben mindenik jelzett tényezővel állunk és több alább elősorolandó intézkedés

A szervező munkálkodás együtt jár az anyagival, a mennyiben az egyesület valamely pontot fölkarolva, járadékait többnyire úgy és oly mértékben szavazza meg, ha más érdekelt is közrejárujván, így az intézmény fennállása közös erővel biztosittatik. A járadék ideje alatt gondoskodás történik a további fentartásra nézve, mely után az egyesület felszabadult saját segélyével más helyek felkarolására siet. Így, az egyesület által szervezett és rendszeresen segélyezett intézmények közül államosított az idén is 2 óvó és 11 iskola, ezek közül a 2 óvó és 1 iskola egyesületi, 10 felekezeti; a további rendszeres segélyezés szüksége megszűnt 2 iskolára és 2 egyházra nézve, Viszont ugyan felkarolt az egyesület a f. évi segélyezések alkalmával a régieken kívül 13 egyházi segélyt és felekezeti iskolát, köztük romániai és bukovinai is; kimondotta 3 iskola építését és 1-et jelentékenyen kibővített; létesített 1 új óvót és 1 gyermek-menedékhelyet, jókarba helyezett 1 másikat és megindította más 2 óvó létesítését és segélyezését; az Emke-iskolák és óvók tanszemélyzetére nézve kimondotta az 5-öd éves pótlékon és nyugdíj-járujtékon kívül a fontosabb helyekre nézve és megfelelő működés után az 500, illetve 400 frt fizetési minimumot, a mit több iskolánál és óvónál azonnal életbe is léptetett. Jelentékeny dologi, felszerelési, fizetés-pótlási kiadásokat teljesített az idén is, kitüntető jutalomban részesítvén több tanítót és óvót és rendkívülieg segélyezvén több iskolát. E mellett adott ösztöndíjakat; megjelent segélyével 3 nagy kiadvány; létesített 14 új népkönyvtárt, melylyel a szervezett Emke-népkönyvtárak száma immár 82 községre terjed ki; adott több dalos-

köri jutalmat és kimondotta a daloskör-vezetőknek lehetőleg rendszeres jutalmazását stb. Megjegyzendő, hogy az Emke saját intézményeinek csak azokat mondja, melyeket kizárólag önerején tart fenn, ellenben azon szervezéseket, melyeket az egyesület kezdett, anyagi hozzájárulásával és utánjárásával létesített, illetve juttatott létesüléshez, nem nevezi a magáénak és kimutatásaiban az egyesület ezekhez egyszerűen csak az anyagi hozzájárulását tünteti föl. A munka és gond számításán kívül marad. Az önálló alkotásoknál az évi munka és áldozat jelentékeny része: ez intézmények fejlesztése és tökéletesítése, azok felügyelete, gondozása és központi adminisztrálása, mit az egyesület a főkválasztmányokkal, gondnokságokkal, felügyelő bizottságokkal, kezelőségekkel, stb. eszközöl. A működés ezen ága évről évre növekszik és terheesebb lesz.

Teljesen áttekinthető képet adni azonban az Emke f. közgyűlési évi kulturális akciójáról, az alábbi táblázatos kimutatást közöljük, mi mellett utalunk a részletezés 27—45 lapjain előadott bővebb jelentésre, a hol 5 fejezet alatt fel vannak sorolva az egyesület segély-terhei a tőke-kamat és ingatlan utáni jövedelemre, az előirányzat szerint; elő vannak adva a f. évben megszavazott újabb segélyek és alkotások, részben tőke-befektetéssel is; ki vannak mutatva a f. évvel megszűnt segélyek, valamint az egyesület kulturális áldozatai, az Emke megalapítása óta. Az egyesület legnagyobb alkotása, az algyógyi földmives iskola állapotáról K u n Kocsárd gróf végrendelete minden évben külön jelentés tételére kötelezvé az Emkét: erre vonatkozólag a Részletezésben külön két jelentés található, egyik az iskola igazgatója, másik az ellenőrző bizottság részéről, a legörvendetesebb eredménnyel.

A központi segélyek áttekinthető táblázatos kimutatása a f. közgyűlési évről emez:

sz.		Évjáradék.	Ez évre, vagy évről-évre.	Befektetés.	E g y ü t t.
1. <i>Egyházi segélyek lelkeszi gondozásért.</i>					
1	Alsó porumbáki r. kath. körlelkész	100.— frt	—.— frt	—.— frt	
2	Algyógyi ref. kegyuri egyház papilakása kijavítását az alapítvány bírtok terhére kimondottuk	—.— »	—.— »	—.— »	
3	Andrásfalvi ref. egyházközség	—.— »	100.— »	—.— »	
	Brassói luth. lelkésznek	200.— »	—.— »	—.— »	
4	Brassói ref. egyháznak	200.— »	—.— »	—.— »	
5	Csertés-hondoli r. kath. lelkésznek	—.— »	50.— »	—.— »	
6	Dobrai r. kath. lelkésznek	120.— »	—.— »	—.— »	
7	Gyergyó-bélori r. kath. magyarság lelki gondozásaért a borszéki Ferencz-rendi szerzetesnek	50.— »	—.— »	—.— »	
	Ugyane célra Majláth Gusztáv r. kath. püspöktől kieszközölve évi 150 frt		—.— »	—.— »	
8	Gyergyó-tölgyesi r. kath. körlelkésznek	200.— »			
	Kis-baresai ref. hívekért alpestesi lelkésznek	—.— »	50.— »	—.— »	
10	Küküllővári ref. lelkésznek	100.— »	—.— »	—.— »	
11	Medgyesi ref. körlelkésznek	100.— »	—.— »	—.— »	
12	Naszódi r. kath. »	300.— »	—.— »	—.— »	
13	Oláh-ujfalusi ref. »	50.— »	—.— »	—.— »	
14	Segesvári ref. lelkésznek	100.— »	—.— »	—.— »	
15	Topánfalvi r. kath. körlelkésznek	100.— »	—.— »	—.— »	
16	Uzdi-szt.-péterei ref. »	100.— »	—.— »	—.— »	
	Összesen	1720.— frt	200.— frt	—.— »	1920.— frt

S. sz.

	Évjáradék.	Ez évre, vagy évről-évre.	Befektetés.	E g y ü t t.
<i>2. Állami, községi, felekezeti és egyesületi népiskolákhoz.</i>				
1	A b a f á j i ref. iskolának	—.— frt	25.— frt	—.— frt
2	A b o s f a l v i r. kath. tanítónak	100.— »	—.— »	—.— »
3	A l g y ó g y i áll. munkatanítónőnek	100.— »	—.— »	—.— »
4	A l s ó - i l o s v a i ref. iskola építésre	15.— »	—.— »	—.— »
5	A l s ó - t ő ö k i ref. iskola építésre	15.— »	—.— »	—.— »
6	A n d r á s f a l v i kath. iskolának, a kir. földmivelésügyi minisztertől kieszközöltük 10,300 drb gyümölcsfa- csemete csomagolási és szállítási költ- sége	—.— »	71.76 »	—.— »
7	A r a n y k u t i Kossuth-iskola építésre (1896. évi % ₀ -maradvány) A r a n y k u t i Emke-iskolához a 10,000	—.— »	—.— »	5000 — »
8	8 frtos Kossuth-alap kamatja, fenntar- tásra	537.19 »	—.— »	—.— »
	Balázsfalvi Emke-iskola (befektetés után % ₀)	796.85 »	—.— »	—.— »
	Balázsfalvi Emke-tanító fizetése	400.— »	—.— »	—.— »
	» » -tanítónő (vallás- és közoktatásügyi minisztertől)	—.— »	400.— »	—.— »
	B a l á z s f a l v i Emke-tanítónő (fize- tés felemelés)	100.— »	—.— »	—.— »
	Balázsfalvi Emke-tanító és tanítónő nyugdíjáért	24.— »	—.— »	—.— »
	Balázsfalvi Emke-iskola tápintézetéhez (kereskedelemügyi minisztertől)	—.— »	150.— »	—.— »
9	B o r b e r e k i ref. tanítónak	50.— »	—.— »	—.— »
10	B r a i l a i ref. iskolának	200.— »	—.— »	—.— »
11	B u n i ref. tanítónak	50.— »	—.— »	—.— »
12	C s i k - g y i m e s - b ü k k i Emke-tanítónak	300.— »	—.— »	—.— »
	» » » -tanító nyug- díjáért	12.— »	—.— »	—.— »
	C s i k - g y i m e s - b ü k k i Emke-tanító- nak fizetés-pótlás és többlet	100.— »	100.— »	—.— »
13	C s o m a f á i ref. tanítónak	50.— »	—.— »	—.— »
	» » iskola építésre	15.— »	—.— »	—.— »
14	G y e r t y á n f f y - j u t a l o m ez évre; az erdélyi rész legbuzgóbb tanítójának és tani- tónőjének év végéig adatik ki	110.— »	—.— »	—.— »
15	G y e r g y ó - t ő l g y e s i r. kath. tanítónőnek	300.— »	—.— »	—.— »
16	H a d r é v i ref. iskolának	25.— »	—.— »	—.— »
17	H o s d á t i ref. munkatanítónőnek	50.— »	—.— »	—.— »
18	I l o s v a i ref. tanítónak	50.— »	—.— »	—.— »
19	K a j á n t ó i ref. tanítónak	50.— »	—.— »	—.— »
	» » iskola építésre	30.— »	—.— »	—.— »
	K a j á n t ó i r. kath. tanítónak	—.— »	25.— »	—.— »
20	K i s - s e b e s i Emke tanítónak	300.— »	—.— »	—.— »
	» » » (Glasner An- tal és társa czégtől)	100.— »	—.— »	—.— »
	K i s - s e b e s i Emke-tanító nyugdíjáért	12.— »	—.— »	—.— »
	K i s - s e b e s i Emke-épület emelésére; Az iskolához az idén az államtól épi- tés esetére egy második (nő) tanítót eszközöltünk ki	—.— »	—.— »	5000.— »
	K i s - s e b e s i Emke-iskola tanszereiért	—.— »	2.72 »	—.— »
	Átvitel	3892.04 frt	774.48 frt	10000.— frt

S. sz.		Évjáradék.	Ez évre, vagy év ről-évre.	Befektetés.	E g y ü t t.
	Áthozat . . .	3892.04 frt	774.48 frt	10000.— frt	
21	Kolozsvár-Monostor kerületi népiskolák tanulóinak (Nemes-féle alapítványból)	100.— »	—.— »	—.— »	»
22	Kolozsvári izr. neol. hitközség is- kolai céljaira elébb 5000 frt, ez idén 3500 frt kedvezményes kölcsön meg- szavazása, miután a régeből 3500 frtot már törlesztett	—.— »	—.— »	—.— »	»
23	Krajóvái r. kath. magyar iskolának	—.— »	100.— »	—.— »	»
24	Magyar-csaholyi ref. iskola építésért .	15.— »	—.— »	—.— »	»
25	Magyar-igeni áll. iskolának a f. év- vel megszűnt Emke-leányiskola fel- szerelésének átengedése	—.— »	—.— »	—.— »	»
26	Magyar-n.-zsombori Emke-tanítónak .	400.— »	6.— »	—.— »	»
	M.-n.-zsombori Emke-tanító nyugdíjáért	12.— »	—.— »	—.— »	»
	Magyar-nagy-zsombori Emke-iskoláért (befektetés utáni %)	85.— »	—.— »	—.— »	»
	M.-n.-zsombori Emke-iskola bővíté- sére még egy tanterem emelésével. Ezért 27 évre bért fizet az állam és még egy (nő) tanerőt állított be . .	—.— »	—.— »	930.— »	»
	Magyar-n.-zsombori Emke-iskolának (ref. egyházkerülettől)	20.— »	—.— »	—.— »	»
27	Magyaró-kereki Emke-tanítónak . . .	400.— »	—.— »	—.— »	»
	» » » » nyugdíjáért	12.— »	—.— »	—.— »	»
	» » » » iskola (befekte- tés utáni %)	218.34 »	—.— »	—.— »	»
	Magyaró-kereki Emke-iskola (tü- zelőfa és dologi kiadásokra)	—.— »	58.— »	—.— »	»
	Magyaró-kereki Emke-isk. tan- szereiért	—.— »	3.45 »	—.— »	»
	Magyaró-kereki Emke-iskola volt tanítója özvegyének	—.— »	50.— »	—.— »	»
28	Maros-gezsei ref. tanítónak	50.— »	—.— »	—.— »	»
29	Maros-portusi r. kath. lelkész-tanító- nak megújíthatólag	—.— »	50.— »	—.— »	»
30	Maros-szt.-annai ref. iskola építésért .	15.— »	—.— »	—.— »	»
31	Maros-szt.-györgyi gör. kath. tani- tónak	—.— »	25.— »	—.— »	»
32	» » -királyi ref. iskola építésért	15.— »	—.— »	—.— »	»
	» » » » tanítónak	50.— »	—.— »	—.— »	»
33	Mező-erkedi áll. iskola építésére 2000 frt kedvezményes kölcsön meg- szavazva. Ezenkívül hajlandónak mu- tatkozott az egyesület kolozsmegyei áll. népiskolák építésére 150,000 frt kölcsön följáulására	—.— »	—.— »	—.— »	»
34	Mező-szengyeli r. kath. tanítónőnek .	300.— »	—.— »	—.— »	»
35	Nagy-iklód-i izr. isk.-nak, megújít- hatólag	—.— »	50.— »	—.— »	»
36	Nagy-ernyei r. kath. iskola felka- rolását a patronátus figyelmébe aján- lottuk	—.— »	—.— »	—.— »	»
37	Nagy-rápolyi ref. munkatanítónőnek .	100.— »	—.— »	—.— »	»
38	» -szebeni áll. népiskolák tanulóinak	—.— »	100.— »	—.— »	»
39	Némái ref. tanítónak	50.— »	—.— »	—.— »	»
40	Pusztakamarási ref. iskola építésért .	15.— »	—.— »	—.— »	»
41	Récei ref. tanítónak	50.— »	—.— »	—.— »	»
	Átvitel . . .	5799.38 frt	1216.93 frt	10930.— frt	

S. sz.		Évjéradék.	Ez évre, vagy évről-évre.	Belektetés.	E g y ü t t.
	Áthozat . . .	5799.38 frt	1216.93 frt	10930.— frt	
42	Szamosfalvi r. kath. tanítónak . . .	—.— »	25.— »	—.— »	
43	Szász-régeni ref. iskola építésért . . .	30.— »	—.— »	—.— »	
44	» -sebesi r. kath. tanítónak . . .	100.— »	—.— »	—.— »	
45	» -ujfalusi ref. tanítónak . . .	10.— »	—.— »	—.— »	
46	» » iskola építésért . . .	50.— »	—.— »	—.— »	
47	Szent-ágothai áll. segélyezett r. kath. iskola tanszereirért	—.— »	31 45 »	—.— »	
48	Szent-margitai ref. iskola építésért . . .	15.— »	—.— »	—.— »	
49	Szindi unit. tanítónak	150.— »	—.— »	—.— »	
50	Vámos-udvarhelyi Emke-tanítónak . . .	400.— »	—.— »	—.— »	
	» » » » nyug- díjáért	12.— »	—.— »	—.— »	
	Vámos-udvarhelyi Emke iskola építésre (elvileg kimondva és elője- gyezve)	—.— »	—.— »	3000.— »	
	Vámos-udvarhelyi volt Emke-tanítónak . . .	—.— »	10 — »	—.— »	
51	Zágon községi iskolai tanítónak Gyer- tyánffy-jutalom 1896. évre	—.— »	50.— »	—.— »	
52	Zsóboki népiskolának	—.— »	87.— »	—.— »	
53	Bethlen Gábor gróf 10.000 frtos culturális-alapítvány létesítésére a rendelkezési alap jövedelméből	500.— »	—.— »	—.— »	
	Összesen	7066 38 frt	1420.38 frt	13930 — frt	22416.76 frt
3. Óvók és gyermekmenedékhelyek.					
1	Algyógyi áll. óvó számára szolgálmi joggal átengedett ingatlan	—.— frt	—.— frt	5000.— frt	
2	Alpestesi gyermekmenhelynek	50 — »	—.— »	—.— »	
3	Alsó-szilvási »	50.— »	—.— »	—.— »	
4	Besztercei óvó (befektetés utáni %) . . .	439.24 »	—.— »	—.— »	
	Besztercei Emke-óvónő (fizetés felemelés)	100.— »	—.— »	—.— »	
	Besztercei Emke-óvó épület javi- tására	—.— »	—.— »	380.26 »	
5	Borbándi gyermekmenhelynek	50.— »	—.— »	—.— »	
6	Brassó-bolgárszegi (III.) Emke- óvó számára előjegyezve	400.— »	—.— »	—.— »	
7	Dévai óvónak	200.— »	—.— »	—.— »	
8	Felső-szálláspataki gyermekmenhelynek . . .	50.— »	—.— »	—.— »	
9	Fogarasi Emke-óvónak	200.— »	—.— »	—.— »	
10	Gernyeszegi ref. óvót a patronátus figyelmébe ajánlottuk	—.— »	—.— »	—.— »	
11	Gyalui áll. óvónak kilátásba helyezve 152 frt 47 kr átengedése és ez ösz- szeg 1892-től számított 4%-a fejében 42 frt 69 kr	—.— »	—.— »	—.— »	
12	Kis-baresai gyermekmenhelynek	50.— »	—.— »	—.— »	
13	Kis-kapusai »	50.— »	—.— »	—.— »	
14	Lozsádi »	50.— »	—.— »	—.— »	
15	Ördögkúti Emke „Kormos óvó-iskola“ (tanítónő fizetése és fenntartás)	500.— »	—.— »	—.— »	
	Ez óvó 10 év óta gondnokának, L á- zár Ferencz birtokosnak a választ- mány az idén köszönetét fejezte ki. Ördögkúti Emke „Kormos óvó-is- kola“ lakbér felemelési többlet	30.— »	—.— »	—.— »	
	Átvitel	2219.24 frt	—.— frt	5380.26 frt	

S. sz.		Évjáradék.	Ez évre, vagy évről-évre.	Befektetés.	E g y ü t t.
	Áthozat . . .	2219.24 frt	— frt	5380.26 frt	
16	Petrozsényi óvónak	250.— »	— »	— »	
17	Puji gyermekmenhelynek	50.— »	— »	— »	
18	Segesvári Emke-óvónőnek fizetés . . .	350.— »	— »	— »	
	Segesvári Emke-óvónőnek fizetés felemelés	50.— »	— »	— »	
	Segesvári Emke-óvónő nyugdíjáért . . .	12.— »	— »	— »	
	Segesvári Emke-óvónőnek Gyer- tvánffy-alapból jutalom 1896-ra . . .	— »	50.— »	— »	
	Ez óvónál a f. évben is gyermek- menhely-vezetőnői tanfolyam volt.				
19	Szászvárosi óvónak	200.— »	— »	— »	
20	Vajda-hunyadi Emke-óvónak	200.— »	— »	— »	
	Vajda-hunyadi Emke-óvónő fize- tés felemelés	100.— »	— »	— »	
	Összesen . . .	3431.24 frt	50.— frt	5380.26 frt	8861.50 frt
4. Szakiskolákhoz és felsőbb tanintézetekhez.					
1	Algyógyi földmives iskolának 1897. évi kiadása	19913.— »	— »	— »	
	Ez intézetnél:				
	a) Befektetett eddig a kir. föld- mivelségi miniszter 100.000 frtot . . .	— »	— »	— »	
	b) F. 1897. október hóban elkészült, a Hunyadvármegyével kötött szerződés alapján a Maroson átvezető v a s h i d 180.000 frton, mely 50 év múlva az Emke tulajdona lesz	— »	— »	— »	
	c) Kun Kocsárd gróf emlékére egy e r e k l y e - s z o b á r ó l és a nagy gróf sirja állandó jó karban tartásáról gon- doskodtunk	— »	— »	— »	
2	Brassói alsó kereskedelmi iskolának . .	200.— frt	— »	— »	
	» kir. faipariskolához 2 ösztöndíj . . .	100.— »	— »	— »	
3	Dévai áll. főreáliskola tápintézetéhez 2 ösztöndíj	125.— frt	— frt	— frt	
	Dévai áll. főreáliskola tápintézetéhez ösztöndíj felemelés	25.— »	— »	— »	
4	Maros-vásárhelyi gyermekjáték-készítő és fadíszmű-gyárhoz 2 ösztöndíj . . .	120.— »	— »	— »	
5	Szászvárosi ref. Kuun-gymn. 2 ösztöndíj . .	180.— »	— »	— »	
6	Szászvárosi József szobrász-akad. növendéknek ösztöndíj	— »	100.— »	— »	
7	Székely-udvarhelyi áll. kő- és agyag- ipari szakiskolának 2 ösztöndíj . . .	140.— »	— »	— »	
8	Kovács Sándor alapból ipari ösztön- díjakra és székely-csángó segélyekre rendelkezésre áll	— »	1857.53 »	— »	
	Kovács Sándor-féle 100.000 frtos szé- kely-alap létrehozatalára 1½% tőkés- sítés az idén	725.84 »	— »	— »	
	Összesen . . .	21528.84 frt	1957.53 frt	— frt	23486.37 frt.
5. Kulturális kiadványokra.					
1	„A román nemzetiségi törekvések tör- ténete” cz. mű I-ső kötete kiadására (Szerző: Janesó Benedek dr.)	— frt	1200.— frt	— frt	
	Átvitel . . .	— frt	1200.— frt	— frt	— frt

S. sz.

	Évjáradék.	Ez évre, vagy évről-évre.	Befektetés.	Együtt.
Áthozat . . .	— . — frt	1200.— frt	— . — frt	
„A román nemzetiségi törekvések története“ cz. mű II-i kötetének kiadására (Szerző: Jancsó Benedek dr.) .	— . — »	1100.— »	— . — »	
2 Daloskönyv 4 szövege kiadása	— . — »	360.— »	— . — »	
» 2—3 » »	— . — »	300.— »	— . — »	
Mindkét mű szerzője Deák Gerő szászvárosi ref. tanár				
Összesen: . . .	— . — frt	2960.— frt	— . — frt	2960.— frt

6. Népkönyvtárak és népdaloskörök.

1 Népkönyvtárakra	— . — frt	1000.— frt	— . — frt	
Népkönyvtárak létesítettek ez évben: 1. Bolyán, 2. Brassó (Bologna külvárosában), 3. Brassói áll. ipartanoncz-iskolánál, 4. Erdő-Szent-Györgyön, 5. Gerend-Keresztúron, 6. Héjasfalván, 7. Kis-Kapuson, 8. Radna-Borberéken, 9. Segesvárt, 10. Sófálván, 11. Széken, 12. Tacson, 13. Voldorfon, 14. Budapesti orsz. Paedagogium tanszermuzeumnál (Ajándék) Szervezett népkönyvtárak vannak 82 községben. Mindenik értéke 120 frt	— . — »	— . — »	— . — »	
2 Ajándék-könyvek kiosztattak iskolai közvizsgák stb. alkalmával a népkönyvtári központi anyagból és a Szabó Ferencz-féle nagy ajándékból az idén is nagyobb mennyiségben. Ezen kívül a f. évben: Budapesti Napló adománya 150 kötet, Kócsi Andor kir. alügyész 50 kötet, Orsz. erdészeti e. 150 kötet, Szászvárosi V. János tanár adománya 300 példány. Telkes Simon „Hogyan magyarosítsuk a vezeték-neveket?“ cz. könyvből megrendelve 50 példány				
3 Daloskörökre és olvasókörokre	— . — »	1000.— »	— . — »	
Daloskörök vezetőinek kiadott jutalom: Csertész-honoldali daloskör vezetőjének 25.— frt	— . — »	— . — »	— . — »	
Govárdai daloskör vezetőjének 25.— »	— . — »	— . — »	— . — »	
Lozsádi daloskör vezetőjének 25.— »	— . — »	— . — »	— . — »	
Nagy-sajó-i daloskör vezetőjének 25.— »	— . — »	— . — »	— . — »	
Sófálvi daloskör vezetőjének 25.— »	— . — »	— . — »	— . — »	
Szász-sebesi daloskör vezetőjének 25.— »	— . — »	— . — »	— . — »	
4 Kottapapír és daloskönyv nagyobb mennyiségben osztatott ki az idén is	— . — »	— . — »	— . — »	
Összesen	— . — frt	2000.— frt	— . — frt	2000.— frt

S. sz.

	Évjáradék.	Ez évre, vagy évről-évre.	Befektetés.	E g y ü t t.
<i>7. Vegyes segélyekre.</i>				
1	Bokody Antal brassói szintársulatának	—.— frt	100.— frt	—.— frt
2	Segesvári Petőfi-szoborra	—.— »	100.— »	—.— »
3	Zágoni Mikés Kelemen emlékre	—.— »	100.— »	—.— »
4	Kolozsvári agg-honvédeknek Veress Ferencz-féle alapból	29.25 »	—.— »	—.— »
5	Kegyeleti kiadások : Remenyik Zsigmond 10.000 ftros alapító olajképe	—.— »	170.— »	—.— »
	Gyászkoszorúk (3), ünnepi-koszorú (1), gyászjelentő stb.	—.— »	238 06 »	—.— »
	Rökk Pál emlékezete kinyomtatása	—.— »	124 — »	—.— »
6	Fiókválasztmányok 25% a pótlásáért (A fiókválasztmányok az ennek meg- felelő összeget a saját kulturális cél- jaik és kezelési kiadásaik fedezésére fordítják).	—.— »	1500 — »	—.— »
7	Könyöradományokra Kiadatott belőle eddig: 3 tanító- nak, 1 színésznek és 1 írónak 57 frt.	—.— »	200. — »	—.— »
8	Ezredéves kiállítás és cong- ressus költségei (nagyobb részben megtérülve)	—.— »	4489.84 »	—.— »
9	Szervezőbizottság nyomdai mu- kálatai és sokszorosítási költségei .	— — »	120.70 »	— — »
10	Gyűjtésből bejött az egyesülethez : 1. Bethlen Gábor gróf em- lékművére nov. 1-ig 1163.81 frt 2. Fehér-egyházi honvéd- szoborra 267.— » 3. Zágoni Mikés Kelemen emlékre 74.— » 4. Körösi Csoma Sándor emlékre 10.— »			
	Összesen	29.25 frt	7142 60 frt	— — frt
				71,185 frt
<i>8. Újabb segélyekre rendelkezésre áll.</i>				
1	Magyarország asszonyai lobogó alapít- ványának jövedelme, mint felhasz- nálható rendelkezési alap	280 85 frt	— — frt	— — frt
2	Újabb segélyekre rendelkezésre állott az előirányzatban 1897. május 12-én	11981 52 »	— — »	— — »
	Összesen	12262.37 frt	— — frt	— — frt
				12262.37 frt
<i>Összesítés:</i>				
1	Egyházi segélyek lelkeszi gondozásért	1720 — frt	200.—frt	—.— frt
2	Allami, községi, felekezeti és egyesü- leti népiskolákhoz	7066.38 »	1420.38 »	13930.— »
3	Óvók és gyermekmenedékhelyek	3431.24 »	50.— »	5380.26 »
4	Szakiskolákhoz és felsőbb tanintéze- tekhez	21528.84 »	1957.53 »	—.— »
5	Culturális kiadványokra	—.— »	2960.— »	—.— »
6	Népkönyvtárakra és népdalосkörökre .	—.— »	2000.— »	—.— »
7	Vegyes segélyekre	29.25 »	7142.60 »	—.— »
8	Újabb segélyekre rendelkezésre állott	12262.37 »	—.— »	—.— »
	Összesen	46038.08 frt	15720.51 frt	19310.26 frt
				81078.85 frt

Ez adatok összefoglalása alapján az összeg tehát, melyet az egyesület a f. közgyűlési évben tőke-kamat és ingatlan utáni jövedelemben, továbbá egy pár tőkebefektetéssel és más közvetett uton is kulturális célra mozgósított 81,078 frt 85 kr. A tőke-kamat után ugyan csak 67,932 frt 04 kr volt előirányozva az összes kiadásokra nézve; azonban a választmány így intézkedett. A táblázatos kimutatásnál a ritkítva szedett sorok új alkotások, vagy segélyek; a közvetett áldozatok csak feltüntetve vannak, de végösszegük nincsen az egyesületi kiadásokhoz hozzáadva és végül az egy községben előforduló többféle segélyek is csak egy folyószám alatt fordulnak elő, hogy a felkeltett községek száma, tekintet nélkül a bennök segélyezett intézményekre, annál világosabb legyen. A kimutatásban az egyesület központi közvetlen segélyén kívül nincsen fölveve a fiókválasztmányok saját kiadása, sem az intézmények (iskolák, óvók, menedékhelyek, népkönyvtárak és daloskörök) saját bevétele, gyűjtés, előadások, tan- és beiratkozási díjak stb. után jövedelme, úgy a más tényezők részéről az Emke segélye alapján mozgósított összeg. Mindezeket pénzértékekben fölszámítani sem lehet.

E kimutatás szerint egy eleven guerilla-harcz, melyet az egyesület így folytat; egy-felől önállóan behatolva kulturailag ismeretlen, vagy legalább is elhagyatott területekre, másfelől mint segítő haderő jelenve meg a nagyszabású közművelődési testületek, az állam és az egyház oldalai mellett. Ha meggondoljuk, hogy másfél évtized előtt még a társadalmom czimén egy fillért sem fordíthattunk az erdélyi részben a népnevelés ügyére; ellenben ha most számba vesszük az évről évre növekedő eredményt: senki sem fogja kicsinyelni ezt munkát és áldozatot, melynek értéke csak akkor tűnik föl igazán, ha mellégondoljuk azt a társadalmi szervezetet, melyet az Emke képvisel és a melynek föladatát másként pótolni igen nehéz, vagy talán épen sehogysem lehetne. E mellett figyelembe veendő az az alapvető gondoskodás, mellyel az Emke bölcs és előrelátó intézkedések által a működésre nézve mintegy előreképzti a jövőt. Erre nézve úgy a fenti kimutatás több tétele, valamint a vagyon cselekvő-képességének és az egyesület segélyezési módjainak számbavétele adhat fölvilágosítást. Az Emke ezen gondoskodása, a már kész eredményeken kívül, teljes nagyságában csak akkor fog igazán érvényesülni, mikor az uttorók már új munkásoknak adták át a tért.

Záradéku a szervezet, ügyvitel, vagyon és működés tömören összefoglalt emez adataihoz álljon itt végezetre az egyesület központilag eddig fölhasznált összegeinek kimutatása, mint egy befejezett cyklus záróköve és az Emke másfél millió frtot érő vagyonával együtt a legmaradandóbb emlékoszlop az egyesület halottai sirján!

Az egyesület kulturális akciója czimén kiadatott eddig:

I. Közművelődési:

1. Tőke-kamat és ingatlan utáni jövedelem van:

Az 1885. évben	1200.— frt
" 1886. "	4765.18 "
" 1887. "	11,878.24 "
" 1888. "	14,458.85 "
" 1889. "	20,506.65 "
" 1890. "	22,731.15 "
" 1891. "	28,456.58 "
" 1892. "	45,615.35 "
" 1893. "	50,071.45 "
" 1894. "	54,270.40 "
" 1895. "	62,993.24 "
" 1896. "	66,718.12 "
" 1897. "	67,932.04 "
Összesen	<u>443,597.25 frt</u>

2. Tőkebefektetés sel:

a) Korábban megszavazva:

1. Algyógyi földműves iskolához	3,746.04	frt
2. Balázsfalvi Emke-iskolába	15,937.—	„
3. Besztercei Emke-óvóba	9,165.16	„
4. Magyaró-kereki Emke-iskolába	4,366.82	„
5. Magyar-nagy-zsombori Emke-iskolába	2,635.—	„

b) Ujabban megszavazva:

1. Algyógyi óvóra értékátadás	5,000.—	frt
2. Algyógyi kastélyrész tanezélókra megvétele	1,000.—	„
3. Aranykúti Emke-iskola	5,000.—	„
4. Kis-sebesi „ „	5,000.—	„
5. Vámos-udvarhelyi „ „	3,000.—	„
6. Gyalui óvóra (előjegyezve)	186.41	„
Összesen	55,036.43	frt
Együtt	501,633.68	„

3. Megtérítendő kulturális kölcsönök:

1. Algyógyi földműves iskolára (jelenleg; eredetileg 50,000 frt volt)	11,780.—	frt
2. Erdélyrészi Kárpát-egyesületnek (jelenleg)	9,500.—	„
3. Kolozsvári siket-néma intézetnek (jelenleg)	6,000.—	„
4. Kolozsvári izr. neol. egyház iskolája (jelenleg)	5,000.—	„
	32,280.—	frt
Együtt kulturális	533,913.68	frt

II. Közgazdasági:

1 Közvetített az Emke iparmozgalma: kinestári szállítások, kolozsvári, sepsi-szentgyörgyi és budapesti kiállításokkal, 10,000 megrendelés stb. révén	500,000.—	frt
Együtt	1,033,913.68	frt

Vagyis 1 millió. 33,913 frt 68 kr. A közel másfél millió frtot érő vagyonna együtt mintegy 2 és 1/2 millió. Ez, pénzben eddig, az Emke szervezetén, századokra munkálni hivatott élő testén, annak mint intézménynek létrehozatalán és a nemzet kulturális alkotó-tényezői közzé állításán kívül.

A ki meggondolja, hogy 13 év előtt még semmi sem volt és ma az intézmény vagyonban, szervezetben, úgy mint működésben, példa nélkül áll a hasonnemű alkotások sorában: az a viszonyokhoz mérten az eredménnyel meg lehet elégedve. Lehetne talán több is, azonban ismerni kell a nehézségeket, a melylyel az egyesületi élet általában, de különösen nálunk jár, és akkor senki sem lehet, a ki hálával Isten iránt és a nemzet életképességében bizva ne mondaná: ezen a téren sem vallottunk szégyent, ezen a téren is megmutattuk, hogy a célt követni, a programot hiven megtartani, a nemzeti becsületet megőrizni és a lelkiismeretet megnyugtatni tudjuk.

A Gondviselő Isten keze örökdjék továbbra is az intézmény fölött!